

NAMIBIA SENIOR SECONDARY CERTIFICATE

FIRST LANGUAGE KHOEKHOEGOWAB ORDINARY LEVEL 4104/1

PAPER 1 Reading and Directed Writing

2 hours 30 minutes

Marks 70

2017

Additional Materials: Answer Book

INSTRUCTIONS AND INFORMATION TO CANDIDATES

- Write your answers in the Answer Book provided.
- Write your Centre Number, Candidate Number and Name in the spaces on the Answer Book.
- Write in dark blue or black pen.
- Do not use correction fluid.
- Answer **all** questions.
- Pay attention to spelling, punctuation and sentence structure.
- The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

!ÂIXOA-AON Î HÂ DAO||GAUDI TSÎ †ANS

- Sa !ereamde Iguri hâse mâsa !eream†khanib ai xoa re.
- Sa Xoalgaolkhais di !Gôas, sa ||Khâllkhâsenaozi !Gôas tsî |Ons tsîna mâ sîsenni mâtgâhe rab hoab ai xoamâi re.
- †Hoa tamas ka io †nû xoalammi lkha xoa re.
- Tâ dî-unu-ūxû-e sîsenû re.
- **Hoa** dîde !eream re.
- †Âisa xoasaon, xoamû†gais tsî †âibasengu di !amlarelgaub ai †nûi re.
- !Gôab ge lams mâ dîs dis tamas ka io dîs di !âb khaolgâ ||khamkha [] !nâ a mâsa.

This document consists of **5** printed pages and **3** blank pages.

Republic of Namibia

MINISTRY OF EDUCATION, ARTS AND CULTURE

#GURO !ÂB

#Guro Khomai!âs

Nē !âs ge '!Khoes' xa ra !gû.

#Orisase khomai nē !âsa, † llnās khao!gâ #guro tsî Igamllî dîs tsîra !eream re.

Dennisi tsî Macki tsîkha ge llnā soab ai Inai wekheba ge !nari hâ i, xawe lgui khoe-i tsîna ge mû tama hâ i. Nêts ge llîkha gere †hani. !Garo!âsa xu kha ge bē, o kha ge gere †âi !khai-i ai kha nî ūi#oa khoe-i lkha lhao !khaisa. Doagu llaupexa a lkhai-ai. !Khain ai kha ge xumâisa audio-e gere mûmâ. !Nâsase kha ge kaidoagu ai lgui gere !nari, !hae!nâse !naris !aroma. #Khari daorugu ge †gui !hoade ūhâ Igom haidi !nâ-ū. llKhôllkhôsasi-i tsînats llæb ai mû llkhâ tide.

lÂuas ge hâ, o kha ge Dennisi tsî Macki tsîkha goma#garib di !garo!âs ai gere sîsen. Hoakha ge lgaisase gere llkhâllkhâsen tsî khomais tsî !aub !nâ hâmas tsîra ge Inam i.

#Khari !garo!âs hîan ge 50 gomana ge †gari-aihes ge. Greerson laokhoen di !â ge ūs ge. Bucky Greersonni ge gere kai!âdi #khamkhoega !garo!â-ûiba hō!â kai †gao tsî llaupexa !naniga gere !gae.

!Garo!âs ge ge ūs#hôa#gare-i, internets tsî llâlapaba ge ūhâ tama hâ i tsîn ge †hôa#gares ai lgui #guro !nâs ase lâuas xa ge llnâu. !Oes hoasa gu gomagüregä omrob !nâ lhao tsî kartde gere lhuru, †hôa#garesa ra !gâse. lOrollaeb !nobodadeb ge Petey "The Muskrat" Coltrain ti gere †gaisen DJba gere lhuru.

lGui !oes Muskrati di saoguba kaise ge lkha i. Bill Monroeb di ams "Footprints in the snow" ti hâsab ra lkho, hîab ge llîsa llnâtimîs ai ge llara. llîb ge tatsé ti ge dî tama hâ i. "Ti khoedo" tib ge Muskrata ge mî "lû ta ge a mâti ta nî nësa mîba du !khaisa, xawe tâ †noakhâ#tâihe. llKharib di †urusib !oabas ge go †tan#tan kai, lae!nôa-i ra khora#uisen !khaisa."

Nê #khamkhoegu ge karte ge lgui. llKhua!nâ ra dommi lkhab ge Muskrata ge !kharu "llîn ge a lû nê-i a mî lae !khaisa, xawe a hoaragase llkhôllkhôsa. Kaise a lgaisa †hî-amllî-i ge tsîn ge llî-e ra hō khoena †gau tama hâ. Doktern ge sôlôana ra dîtsâ xawe nêns kôse !gâi!gâ tama hâ. Nê soab ai da ge ra †gan du î du omdi !nâ hâlgara tsî khoen ra †guise lhao !khaina †gösen, nê laeb nî llgoea-ais kôse."

Greersonni ge axaga ge mîba tâ gu †âi#hansen ti. #Guilkhâga †âu hâ †ûnan ūhâ !khaisa. !Oes !nân ge †hôa#gares †namipe gere lhao. †Hôas ge os ra tsû#tnûo gere tsû#tnû. lAesen ra khoen di !gôab ge gere larosen. !Hao llgaullgaudi ge ūhâ i llô-i ge. Khoen ge kaise lgaisase gere laesen tsî gere !gam †oms !nâ †gâ. Kai !âdi – New Yorks, Los Angeles, Chicagos – hâdi !nâb ge !nôba ge llgoe. Khoen ge nê llôsan nî hō !khais di !aob xa !gangu !nâ ge †oa tama hâ i.

Nê llgai mâtib †ama hâ †hôan ge laeb ra †apa#oa khami ra lgai#nû. Egas ge †hôa#gares tsîna ge †hôa#uilû. Greersonra ge hoa sîsenaona ge †gailhao. Bucky Greersonni ge ge mî "An ta ge a sadu di laokhoen xa du ra †âi#hansen !khaisa. Nêpa ta ge !gae!hâudi !nâ !khôlgara du lloa, sadu a lû mâtî i sadu khoen lkha ra !gû !khaisa !a. !Gû †gao ra khoe-i ge a !norasabahe !gûsa."

Dennisi tsî Macki hâkha ge ge kôgu. llkha ge Inai !gûs xa gere llgam. !Esa kha ge hō, †oa tsî mâtî i ra llnâpa !auga mûsen tsî mâtiga !khaisa ra †an#uisa. Tarina ra ! †gao tib ge Greersonna dî, o kha ge llkha lguikha !omkha ge !khâkhâi. Greersonra xa kha ge wekhega kha †û llkhâ !nôb di †ûna ge mâhe. Macki tsî Dennisi tsîkha ge llkha di xuna Macki di loro audob ai ge !nao.

Wekheb khao!gâ kha ge disis xa !nâsa †khari !âdi tsî kai!âdi !nâ ge !nari!kharu. !Nôb lguib. !Aob ge ra !khô!nami kha. !Gangu ge a lkhai!nâ. Khoe-i ge lkhai. lNî daodi ai kha ge ra !gubu. Khoe-i !eream tama hâ. #Gâ kha ka, o i khoe-e lkhai. lNîpa gu ge tâga lô ra †ûgu lkha mâ.

!Nā-omdi !nâ kha ge llōlgoe sorode gere !âubasen, xawe i ge llñati ī xū-e lkhai. !Aoroxasib gere llomgu kai kha. Elektrilgaiba ühâ om-i tawab ge llapab tsîna ge sîsen tama hâ i.

llîkha ge mîlgui llîs a lgû kai !âsa khâibasa. Hoaraga tsësa !naris ge ge ī i. Soresgâb lkhab ge Macka !nari hâ. †Haba !hûlâs !nâ kha ge !narigaru hîab ge Macka gon gere xû-e ge mû. †Gaemâi tsîb ge audosa lari tsî Dennissa ge †khai†khai.

“Kô re, llñâ i ge xû-e !goaxa” tib ge dâxa!nâ rase ra mî. Dennissi ge mûra ra luilui. Nê ra gon xû-i ge ra kaitsoatsoa. †Naoros khama go ī i xû-e ge ra gaxu llgarab khama nësi mûsen. Hoaraga mûlûb ai nësi llgoe. llîkha ge lgaisasse ge kômâ. “Khoen khama ta ge ra tsâ” tib ge Dennissa ra mî. “A ta ti !nûkô-ûdasa aibe ū.” Dennissi ge llîs !nâ-û ra kô. Macki ge lgaisaseb ra lom†gâ lgausa ra llñâu. “Titse” tib ge Dennissa ra tubu.

llîkha ge mûn ge khoena. IOadisidi di khoena. Kaidisidi di loadisidi di khoena, tsâse miljun khoena. IHaes khoen tâtsêb ge !hûbaiba mû tama hâ ise. Hoaraga khoen ge gere !khoe. llîn ge !garise gere !khoe, xû-i xa saruhe hâ khami, xû-e sarugaru khami. IGûn ra khamib ge aidi âna ge mû!âtsoatsoa. llîn mûdi ge !khau xû-i din khami lkhamâ.

“!Nari re!” tib ge Dennissa ra mî.

(2013 Readworks, Inc.)

1 Dîrodi **(a)**sa xu **(c)**s kôse hâdi !aroma **A**, **B**, **C** tamas ka io **D** ti xoamâi re !eream†haweb ai †hanu !ereamsa.

(a) Nê !âs ge ge kai-amse llñâu†harugus !harib ai ge llarallñâsa i.

- A** IGapise ge !homgu !nâ †nôa i tsî gere lgui stasis lgusa !khô.
- B** !Nani llkhâgu ge !kharu xawe ge loasa †ansa laeb mâsib diba lû i.
- C** Tsî†hôa†gare-i, internets tsî llâlapa !gaellare-i tsîn ge ge lkhai i.
- D** Wekheba kha ge !nari hâ i xawe ge lgui khoe-i tsîna mû tama hâ i.

[1]

(b) Sîsenaona mâ †hôasa †hôa†gares ai lgui ge llñâu?

- A** llKhôllkhôsa lae!nôa-i ra lgaisase !hûb !nâ khora†uisen !khaisa.
- B** †Kham kai!âdi aorekhoegu ra !garo!âs ai sîsens !aroma ôahesa.
- C** †Kham khoegu ge llkhunab !nâ lgui llñâpa nî sî sîsen.
- D** †Kham khoegu ge !garo!â-ûiba hô!âs !aroma ra ôahesa.

[1]

(c) Mâ lgaub ai gu nê !gâ-aoga ge †an lgaisa xû-i go ī !khaisa?

- A** Muskrati ge ‘Footprints in the snow’ !nobodasa gere lhuru.
- B** Muskrati ge loro llæb di !nobodade lhurusa ge lnam i.
- C** Muskrati ge ge mîba ni î tâ †noakhâi†gaohe.
- D** Muskrati ge tâtsêb dî tamase lhuru ra !nobodase ge llara.

[1]

(d) Mâ lgaub ai i nê llôs a llkhôllkhôsa !khaisa ge !gâsa?

[2]

(e) Mâ llgaullgauna hâ Greersonni !garo!âs ge lguri !garob !nâ †nôa īs disa? **IGam** !khaira mâ re.

[2]

(f) Greersonna nê mâsiba †hanuseb ge sîsentam? Sâ mû†gâba mâ re.

[3]

[10]

2 Sa(t)s ge nê khoekha ge mû tsî hô!â mâsiga ra mûnanai. !âdi !nâ †gâ, omdi !nâ †gâ tsî nësi !khoe!goaxa khoen, !ai hâ mûdi â-in. Dennisi ge “!Nari re!” ti ra mî. Nê †hôasa !kharu!karu re.

Sa !ereams ge llaupexa **200 – 250** mîdi gaxusiba nî ūhâ.

[20]

IGAMÎÎ !ÂB

IGamîî Khomai!âs

Sao ra !âs ‘!Âubasenhe tama hâ !Naris’ ti hâsa †orisase khomai î !nonallî tsî hakallî dîra leream re.

Saras ge lû tare-i a tsûsa. Audos !nâs ge !gâb ai †nôa kaidaob ain garuse. Kaidaoba xun ge llgôa tsîn ge llgûra di oms hîa ra !garo!hûlkharib !nâ ûhâs llga ge !narigaru i. INais ge llkhunallaegu !nâ ge sî hâ i. Soan !nâs ge lhôsas Sem ti lon hâsa gere lkhî-ûsao. Nê oms llga !naris ge Sarasa ge †hani tama hâ i. Khedegu hîa ra !gâb †nû!khais ai llîs xôlkhâ llgoe lkhâulkhâugu xas ge lkhâb ai ra †hanihe.

Saras ge llgûra xa ge mîbahe tâs †âi†hansen hoan a !gâi xuige ti. !Gâi i ka, o tare-e ra ge llaxaba llâlapab ge ae!oe †nauo? Nê llæb llkhâb dib ais ge llnaosas tawa gere !oesa sî sari, loro gonîsiga kô tsî !timilin Aumas gere sûs !nâ dîna ra †ûse. llîs ge llgûs gere llâlapab ai mî xûna ge llnâu!â tama hâ i. llîs ge “Mâtis ra †âibasen, lkhî lloas a ti, Mamas? †Hâba si ta ge hâ. Hî-î, sas ge llnâu!â tama hâ; llarikam !oes ge nî!” Ega ra ge llgûra ge mîba si Aumas lkhî tide !khaisa.

“O Aumas ra dî khami dîsa !timilina hō llkhâ ta a?” tis ge Sarasa ra dî. llGûra ge ge llkhamasa i xawes ge dî, o kôgu tsî !garise ge âi. “Kôm nî lgôaro” tib ge llîs dadaba xôs ai ra lloa sise ge mî.

Nêtsê ra ge llgûra kaise furuse ge †khai†khai si. !Gui !oes Igusian ge nî lgû xawe ra ge †gaos hâs kôse †gui lhuruxûn tsî gonîsiga ge †gâ kai si. Nê ge gere lhoma†âi kai si - llnaetisase ra ge Igui !oes !aroma Igam lhuruxûn tsî Igam gonîsikha ra ûsao kai. llGûs ge hâlarro ra lhuruxû-es ga †gâ hâ, o gere lau si. Nêtsêsa i ge hâlarro ra lhuruxûna †khâhe tama hâ. !Khai†khonnen, llgai †ûn tsî Tsi†hôa†garesa kôs ge †khâhe tama hâ. llGûra ge lgaisa †âisa ge llîs ai †nûi tama hâ i.

!Haoba si tsâsibas ge ûhâ. †Gae-aollnâb !nâs ge tsî i ge llkhunab !nâ îsa xûna nêsi !ao!aosase ra mûsen. Hai†gaeo!nâ haidi di llnâugu ge lâse lkhâgu îse ra mâ llnae. llKhunab !nâs ge Sarasa audio-oms !nâ lhurusa ge lnam i. Nêtsêsa ge mî lloa taren llnâ somgu !nâ gau hâsa. Audos ra larihes tsîs ra urillgôas hâra ge Igui.

llGûra ge llnâ karab ai !timilina ge kuruba si. llîs mamas ge lnams a gonîsiba ge †gâbahe îs kô, tsî †nams lkhâ ge ana†nûi si. llîs ge sî †ûdî!nâ-oms !nâ ge †nû. llîs dadab ge gaxu llæba audio-oms !nâ sî ge lhaw. Xû-i ra !gâuhe !khaisas ge ra llnâu. Tare-i ra tsas ge †âi lloa. Egas ge ra llom.

!Khais ge os ge soresa ra †gâtsoatsoa. llîs mamas ge nau lkhâb !nâ-oms dib ai stuls !nâ †nôa. llNaetisases ge Sarasa mamasa †khais ka, o llnâpa hâ tama hâ. Nê!oes ge llîsa a llkhapisa aba hâ khami ra mûsen.

“Dadaba mâpa hâ?” tis ge Sarasa ra dî, mûra âsa ra kunise. llîs mamas ge ra kôllnâ tsî lkhunugu âsa †nôa †goma. “Sa dadab ge ... dîb nî xûna ûhâ. IGuri. llGoagam nî mû.” llNâtîmîs ais ge ra khâi. “Sara, llomllaexa go.”

“Mamas noxopa !khaes tsîna hî tama xawe!”

“Saras.”

“Tsau tama ta hâ! Nêsi Igui ta ge go †khai!”

“Tâ ti lkhâ †gaenam!gâgu!” tis ge Sarasa mamasa ra !au. llîs ge khoe-i ai !au tama khoesa. Sarasa ge ra !ao. Mamas ge !gamse ge lom†ui. “Sara, ti ôaro, lkhîm sî llgoe. Gaxu go i tsês ge. IGipa ta ge sî sa lkhâ nî llgoe.”

Saras ge tsausa tama hâ. ||îra ge gaxu llaeba ra llgam ka khomai !nâ-oms !nâ. Egas ge Saras mamasa ra llom. Saras ge llom lloa tsî ra kharob ai llgoe dawa ka dawasen. ||îs ge ra !gûma †gao. ||îs di lnûkha ge ra llkhama. ||îs ge kaise !khai†khonnenna â hâ. Khâi tsîs ge †khari-oms llga ra !gû.

!Nâ-oms di daos ge ra †khuwi. Hoa !nâdi ge a larisa. IOasa llkhâ!nâb hâra mû†uidaodi !nâ ra !nâ†gâxab !nâs ge mû llkhâ. !Omra lkha ra †nuwi†goab ai llgâises ge ais llga ra !gû. †Khari-oms tawas ra lgû hîas ge lôba ra llnâu. !Nâ ka â ra lôba. Ari-i hâra tsû-i khami ... xawe ra lkharase lô. Nê âb tsî !nâb !nâs ge khedegu ra lkhanulkhanu lgausa ra llnâu. Saras ge lôba ra †antui - audos !nâ go llgoe i khedegu tsîn ge ti goro lô. Tarena nêpa ra ?

Nê lôb ge audio-omsa xu ra lkhi. Daoros lkha oms lkha !gaellaresa. Saras daoros llga †hanagaru hîab ge lôba ra !nô. Tare-e llnâpa †gana hâ? Tsû tsî ra !ao khami goro lô. Tsâses kom llîsa a hui llkhâo.

†Auses ge daosa ra llkhowa-am. Saras ge xû-e mû tama hâ. ||Nâtîmîs ai i ge !khaeba xu kai tsî-e llîsa ra uri!gâ. †Nû lûb lkha !gûlkâsase. Kai!gâ ammi hâra gaxu, lâ llgûgu xa loa hâb. Noxopas llnâu tama !gari lôba ra dîse ge llîsa llgûba. Nêsis ge tis ra †âi hâra ge !hâugu xa †ganoahe. Saras ge kaise !garise ge !au. ||Khawa ra llgûba si tsî llkhawa †ganoahe. Saras di mamas ge ra !au†gai si. Dawasen tsîs ge ra !khoe†oa. !Nubuse llnâs ai!âs ge †nan tsî ra mû nê xû-i ge doa hâ lapa purukhoeba ge ana hâ i. “Ti dadab dib khami lgui tba” ti ra †âises ge ra kâbê.

Sao ra llgoagas ge Sarasa kharob !nâ llgoe. Sores ge mû†uidaos !nâ !nâ†gâxa. ||Hapo go isa? Saras ge khâi tsî oms !nâ †gâ!kharu on ge hoana †hanuse ra mûsen. †Ûhammas ge ra hô. ||Gûs ge mâ ra †ûdî. Dadab ge tâb tawa †nôa âxû-e gere â. llîsab ge mû, ob ge †hôa†khaniba llgui tsî ge †gailgû si. Saras ge †kharirose îganlgê, tsî ra llîb tawa sî †nû. ||Namlhamsaseb ge llîs llga ra kô. “Ti ôaro” tib ge ra mî “†Ans a tare-i a †hira !khaisa?”

(2013 Readworks, Inc.)

- 3** Nê lgam !âra !nâ ge hô!âhe lô-aisa mâsigu tsî hô!âde lgopelnô re. Nê !âra di lgopelnôs !nâ lgau tsî !kharaga ra !khaide llgau†ui re.

Sa !ereams ge llaupexa **200 – 250** mîdi gaxusiba nî ûhâ. [20]

- 4** Sa(t)s ge nê lgamilî !âsa(t)s go khomaitoas khao!gâ lô-aisa mâsigu ge nêpa hâ isa ra mû!âtsoatsoa. !Nuriba xoa re sa hô!âdi tsî tsâsendi †ama tsî taren ge llnâ !oes !nâ t !khaisa.

Sa !ereams ge llaupexa **200 – 250** mîdi gaxusiba nî ûhâ. [20]

BLANK PAGE

BLANK PAGE

BLANK PAGE